

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

במדבר (חלק יג — שיחה א)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת במדבר, כג'כט אייר, ה'תש"פ (א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

שגם כל עניני הרשות שעושה בכל זמן יהיו חדורים עבודת ה'.

ונותנת כח בעניני ימות החול של כל השנה, שגם אז יהי חזור עבודת ה'.

אמנם יש טוענים שקשה הדבר מאד: בשלמא בשבת ויו"ט, וכן בזמני התורה והתפלה בימות החול (שהם בדוגמת שבת ויו"ט), שפנויים אז מענינים גשמיים, אפ"ל תוכו רצוף אהבה ועוסק בעבודת ה', אבל כשעסוקים בענינים גשמיים, איך אפשר לקיים זאת⁴⁷.

ע"ז בא הרמז בפרש"י: למה הי' המחנה רחוק מהמשכן רק אלפים אמה – כדי „שיוכלו לבוא בשבת". מטעם זה הי' כן תמיד, אף ששייך זה רק לשבת (ויו"ט) – שמזה הרמז, שהמצב כמו שהוא בשבת (ויו"ט) – נמשך (משפיע) גם בשאר ימות השנה; והכוונה בזה, שמדרגת הקדושה שאדם עומד בה בשבת ויו"ט נמשכת

(47) ראה לקו"ש ח"ג ע' 790 ואילך. ובכ"מ.

ובא הרמז בפרש"י בקשר לשעור הסמיכות והקירוב של מחנה ישראל להמשכן, כי המשכן שהוא מקום מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות ובו שורה השכינה, ה"ה רומז לעבודת ה', והרי ע"י כל מצוה⁴⁸ ודבר טוב וקדושה מתקרב ומתאחד האדם עם ה' – ומרמז רש"י שאופן הקירוב וכו' שישנו להאדם (מחנה ישראל) להקב"ה (המשכן) ביום השבת, אותו הקירוב נמשך גם בימות החול, שתמיד יהי קרב קרב אל הוי"ה⁴⁹.

(משיחת ש"פ במדבר תש"ל)

(48) דהרי מצוה היא מל' צוותא וחיבור (לקו"ת בחקותי מה, ג). ולפני כל מצוה מברכים „אשר קדשנו כו" (ראה תניא פמ"ו (סה, ב)).

(49) להעיר מאוה"ת פרשתנו ע' לו (ביאוה"ז ע' תסב).

במדבר

כאן עוה"פ? (ועד"ז קשה בפרש"י עה"פ⁸, „כי מנגד תראה את הארץ וגו" שגם שם פי' „מנגד – מרחוק").

(ב) מה חסר בפ' פשטות הכתובים – שלכן מבאר רש"י שיעור הריחוק (מיל) שבין האוה"מ למחנה ישראל (ובמילא מוכרח גם להביא הטעם לזה)? ובפרט שב„ותלך ותשב לה מנגד וגו" אינו מפרש השעור (אף שבמדרש⁹ מבואר שגם שם הי' – מיל¹⁰) – הרי, שלא בכ"מ שכתוב בתורה „מנגד" נוגע לפשש"מ לידע שיעורו¹¹.

(ג) מה נוגע¹² להבנת פי' הכתוב כאן ש„משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו"¹³?

(7) אבל ראה לקמן הערה 32.

(8) האזינו לב, נב.

(9) במדב"ר פ"ב, ט. ב"ר פנ"ג, יג.

(10) ואף שבמדרש יליף לה מגז"ש (ומכיון שלא נזכרה בפרש"י מובן שע"ד הפשט אין לדון גז"ש זו), מ"מ אם להבנת הכתוב נוגע לידע השטח, הי' צריך רש"י להכריח השטח ע"ד הפשט, או לומר ורבותינו אמרו וכיו"ב, מאחר שזה נוגע לפשש"מ.

(11) משא"כ בפ' תשא שם פי' „הרחק – אלפים אמה כענין שנאמר כו" כי שם הרי מסיים בהכתוב „והי' כל מבקש ה' (באיזה יום שיהי) יצא אל מחוץ למחנה" ומבאר שכן הוא, כי מותר הי' ללכת שם בשבת.

(12) ובפרט לפי הגירסא (ראה לעיל הערה 3), „ומשה כו" (בוא"ז) – הרי מדגיש רש"י שזה בא בהמשך למ"ש לפניו.

(13) ברע"ב עה"פ תירץ „דבא לתת טעם למה הקפיד גם כאן שיוכלו לבוא בשבת אל אוה"מ – דהיינו טעם שמשה ואהרן ובניו

א. עה"פי' „איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו", מעתיק רש"י תיבת „מנגד" ומפרש: „מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע² אך רחוק יהי' ביניכם וביניו כאלפים אמה, שיוכלו לבא בשבת. משה³ ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו".

וצריך להבין:

(א) מזה שרש"י מוסיף בהתחלת פירושו תיבת „מרחוק" (ואינו כותב „מנגד – מיל כמש"נ וכו") משמע⁴ שכוונתו לא רק לפרש שיעור הריחוק, אלא לומר ש„מנגד" פירושו „מרחוק" – ואי"מ: עה"פ⁵, „והיו חייך תלויים לך מנגד" – לא פרש"י כלום. ועכצ"ל שהוא מפני שהפי' מובן מעצמו⁵ או שסומך עצמו ע"ז שכבר פי' כאן – וא"כ גם בפרשתנו א"צ פי' או שיסמוך ע"ז שכבר פי' עה"פ⁶, „ותלך ותשב לה מנגד – מנגד מרחוק", ולמה פרשו

- (1) פרשתנו ב, ב. וראה גם פרש"י תשא לג, ז. וראה לקמן הערה 11.
- (2) ג, ד. וראה פרש"י שם.
- (3) בכמה דפוסים: „ומשה כו" (בוא"ז). ובס' הזכרון (להר"א בקראט הלוי) מדייק שכצ"ל. וכ"ה בתנחומא.
- (4) אבל אי"ז מוכרח, כי י"ל שזהו התחלת הפירוש (כמה הי' הריחוק) ובא ביחד עם תיבת מיל וכן מתאים יותר מצד הסגנון.
- (5) תבוא כת, טו.
- (5*) ואז יקשה למה פירשו בוירא (כא, טז) – הובא לקמן בפנים.
- (6) וירא שם.

ובכתוב זה מפורש, "יחנו בניי גוי" – וא"צ בזה לתירוץ.

(ב) לפי"ז הסתירה היא בתיבת "סביב", שלפנ"ז פירושה, "סביב" ממש, וכאן פירושה, "מנגד (מרחוק) סביב" – וא"כ הי' רש"י צריך להעתיק מן הכתוב גם תיבת "סביב"?

(ג) הסתירה בפי' "סביב" אין רש"י מתרצה.

(ד) ע"פ הנ"ל אין ענין זה בא בהמשך למ"ש רש"י לפנ"ז – וכמדובר כ"פ¹⁶ במקום שרש"י מסביר ב' ענינים נפרדים בפירושה של תיבה א' (או תיבות אחדות) מהכתוב, מעתיק הוא תיבה זו עוה"פ, לפני כל ענין בפ"ע; ובנדו"ד אין רש"י מעתיק, "מנגד (סביב)" עוה"פ?¹⁷

(ד) הטעם לריחוק מיל "שיוכלו לבא בשבת" – ה"ה טעם למה לא הי' רחוק יותר ממיל. שמוזה מובן שבעצם הי' מחנה ישראל צריך להיות רחוק יותר¹⁷ (אלא בכדי שיוכלו לבא בשבת הי' רחוק רק מיל) – וצלה"ב: מ"ט תיסק אדעתין מעיקרא שמחנה

16) ראה לקו"ש ח"א שיחה ב' לפ' וארא ס"ג ובכ"מ.

17) ואין לומר, שמכיון שכתוב שהי' מרחוק בלי נתינת שיעור, הרי אפשר להיות גם רחוק ביותר, ולכן מסביר רש"י למה הגבילו אותו לאלפים אמה דוקא – כי בפשטות מובן, שמכיון שלא ניתן שיעור לזה בתורה, היו צריכים לקרב את המחנה להמשכן (עליו נאמר, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם") עד כמה שאפשר (ובלבד שיהי' שם "רחוק" עליו), ולא לרחקה (ולהעיר מפרש"י קרח יז, כח).

[לכאורה הי' מקום לומר שרש"י בא לתרץ מעין סתירה שבהכתובים: לפנ"ז כתוב¹⁴, "והלויים יחנו סביב למשכן העדות", שבפשטות כוונת הכתוב לומר שהיו קרובים ("סביב") להמשכן, וכאן כתוב, "מנגד סביב לאוה"מ יחנו", שפירושו ד, "סביב" זה יהי' מרחוק – וע"ז מתרץ רש"י, שמרחוק מיל היו שאר בניי, משא"כ "משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו".

אבל א"פ לומר כן, כי:

(א) בהכתוב שלפנ"ז מפורש, "והלויים יחנו סביב למשכן גוי"¹⁵,

והלויים חונים סמוך לו והיו ישראל צריכין לבא שם ללמוד תורה ולכן הקפיד" (ועד"ז פי' במשכיל לדוד).

אבל קשה לפרש שזוהי כוונת רש"י, כי לפי"ז הרי אין נוגע מה ש(אהרן ובניו – ובפרט) הלויים היו חונים בסמוך. ולכן מוכרח לומר שרש"י מביאו כאן בשביל טעם אחר (כדלקמן), ובדרך ממילא מתורצת גם קושיא הנ"ל.

14) א, נג. 15) ועפ"ז מובן שגם אין לומר שכוונת רש"י לתרץ הקושיא: מכיון שבניי היו רחוקים מן המשכן מיל, נמצא שהמשכן הי' מבלי כל שמירה כלל*, וגם אין זה דרך כבוד (ולהעיר מרמב"ם הל' ביהב"ח רפ"ח: "אינו דומה פלטרין שיש עליו שומריו לפלטרין שאין עליו שומרין"), וע"ז מתרץ רש"י ש, משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו.

– כי מכיון שמפורש לפנ"ז שהלויים חנו סביב למשכן, הרי אין מקום לקושיא זו.

* להעיר מפרש"י לקמן (ג, ו) ושמו"ר כ"ו שלא יקרב זה. וראה פרש"י בראשית ג, כד) לאיים עליו מלכונט.

נותנת שצריך להרחיק מחנה ישראל עד כמה שאפשר?

לזה מסיים רש"י, "משה ואהרן ובניו והלויים חונים בסמוך לו", היינו שלא רק הלויים (כללות השבט) חנו סמוך להמשכן, אלא גם "משה ואהרן ובניו". ובהם הרי מפורש תיכף לקמן שהם (ורק הם) חנו מצד המזרח של המשכן, וכל שאר הלויים חנו בשאר ג' הצדדים, וא"כ הרי בצד המזרח לא הי' אפ"ל מחנה ישראל רחוק מהמשכן יותר מאלפים אמה (לבד מפורתא שתפסו אהלי משה ואהרן ובניו), ומכיון שמצד המזרח הי' מוכרח להיות כן, לא חלקו בשבטים וכולם היו במרחק שווה, אלפים אמה, מן המשכן בכל צד⁴³.

ו. ההוראה לכאו"א שבפרש"י דילן:

תובעים מכאו"א מבניי שעליו לא רק לקיים את כל המצות דאורייתא ודרבנן והסייגים וכו', אלא גם שיהיו "כל מעשיך לשם שמים"⁴⁴, ועוד יותר⁴⁵ "בכל דרכיך דעהו"⁴⁶, היינו

ה. אלא שלפי"ז (שע"פ פשש"מ⁴² גדר "מקומו" הוא מקום מושב בני"א) אינו מובן לאידך גיסא: למה הי' צ"ל לא יותר מאלפים אמה בין מחנה ישראל להמשכן כדי שיוכלו לבוא בשבת, והרי מכיון שמחנה לוי' היתה סביב המשכן, ופשוט שגם מחנה לוי' הוא בכלל "מקומו" של (איש) בניי, א"כ הרי יוכלו לבוא בשבת גם אם מחנה ישראל יהי' אלפים אמה ממחנה לוי', היינו יותר מאלפים אמה מהמשכן. וע"פ הנ"ל הרי הסברא

צ"ל קרוב יותר מכפי שהי' ע"ע; ומזה שאמרו, "אך רחוק יהי' גוי" משמע שעד אז לא הי' רחוק יותר מאלפים אמה. ובהכרח לומר כפנים שאף שנחשב כעיר אחת (מכיון שהיו הדגלים מד' צדדים), מ"מ בהשטח שלא הי' מושב בני"א אסור לילך יותר מאלפים אמה. ורק עכשיו ביהושע הי' אפ"ל סברא שצ"ל קרוב יותר, מכיון שהארון נוסע תחלה, לכן אמרו שצ"ל רחוק אלפים אמה, כי עד אלפים אמה מותר לילך בכל אופן.

ואא"פ לרש"י להביא רק מ"ש ביהושע, כי שם אין מפורש שכן הי' במדבר – וע"כ צריך להוסיף גם הטעם, "שיוכלו לבוא בשבת" – שגם במדבר בתקפו הוא.

42) ע"פ דרך ההלכה, אם הי' אסור לילך מסוף מחנה ישראל להמשכן יותר מאלפים אמה מקום לשקו"ט אם הי' מועיל זה שמחנה לוי' ביניהם, כי מכיון שב' עיירות שיש ביניהן יותר מקמ"א אמה ושליש אין מצטרפין (עירובין נז, א. שו"ע סי' שצח ס"ז. שו"ע אדה"ז שם ס"א) – ובפשטות הי' יותר מקמ"א אמה ושליש ריוח בין מחנה ישראל ומחנה לוי' כי הי' ב' מחנות – לשילוח טמאים וכו' (ודוחק לחלק שרק בנוגע לשבת (תחומין) יחשבו כעיר א') – במילא נפק"מ בין כלתה מדתו (האלפים אמה שמסוף עיר הא') באמצע או בסוף העיר (הב') – (ראה שו"ע או"ח סי' תח ס"א ובמג"א שם סק"ב). ואכ"מ.

43) בדוחק י"ל שהי' כן רק מצד המזרח, משא"כ בשאר הצדדים הי' יותר מאלפים אמה וכיון שרק בצד מזרח הי' מוכרח להיות שטח קבוע וגם העיקר הי' צד מזרח, שלשם הלכו כל בניי ללמוד כי שם הי' משה, לכן נקט רש"י השעור של צד הזה.

44) אבות פ"ב מ"ב. 45) ההפרש בין ב' עבודות אלו נתבאר בלקו"ש ח"ג ע' 907, 932. ובארוכה בלקו"ש ח"ג ע' 104 ואילך.

46) משלי ג, ו. וראה טושו"ע או"ח סי' רלא, שו"ע אדה"ז סי' קנו ס"ב.

כפשט הכתוב „מקומו” של „איש”, היינו מקום מושב בנ”א. אבל אם יש שטח גדול שלא כרגיל באמצע עיר שאינו מושב בנ”א, שוב חל על אותו שטח האיסור ד, „אל יצא איש ממקומו”, ואסור לילך בו יותר מאלפיים אמה.

ועד”ז בנדוד”ד: עם היות דכל המחנה (ישראל לוי ומשכן) נחשבת כעיר אחת (מכיון שדגלי ישראל היו מכל הד’ צדדים), בכ”ז אם הי’ יותר מאלפיים אמה בין הדגלים להמשכן הי’ אסור⁴⁰ לבוא ממחנה ישראל אל המשכן⁴¹.

כאילו. גמרא שם מז, ב (ועוד) וחוצה לו נותנים לו אלפים כו” (פרישה שם סק”א).

(40) משא”כ ע”ד ההלכה – ראה עירובין (נה, ב) ובפרש”י שם „מהלכין את כל המחנה כארבע אמות”.

(41) ועפ”ז יובן מה שיש להקשות עוד: למה הוצרך רש”י להביא ראי’ מיהושע שלא הי’ יותר מאלפים אמה, הרי טעם זה „שיוכלו לבוא בשבת” מספיק להוכיח שכאן לא הי’ יותר ממיל?

אך הראי’ מיהושע היא לשלול סברא הנ”ל (בתחלת הסעיף) שכאן הי’ הריחוק יותר ממיל ובכ”ז יכלו לבוא בשבת מכיון שהדגלים היו מד’ צדדים.

והביאור: ביהושע לא הי’ נוסע הארון אחר ב’ הדגלים כבזמן משה, אלא „הארון הי’ נוסע תחלה” לפני כל המחנה (פרש”י יהושע שם. וראה רד”ק שם. ועוד). ומזה שנאמר ביהושע „אך רחוק יהי’ ביניכם ובינו כאלפים אמה”, משמע שכוונת השוטרם היתה שירחיקו את הארון יותר מכפי שהי’ נעשה בלי אמירה זו, ואם קודם האמירה הי’ הריחוק יותר מאלפים אמה (מכיון שבהמתנה שבמדבר הי’ המשכן מוקף מד’ צדדים, והיו יכולים לבא בשבת גם אם הי’ יותר ממיל) – היו השוטרם צריכים לומר „אך קרוב יהי’ ביניכם גו””, כיון שעכשיו

כבר הודגש כמ”פ, דרש”י בפ”י עה”ת מפרש הכתובים רק ע”ד הפשט, ואינו מביא ההלכות הנלמדות ע”י רמז ודרוש כו’. ומזה מובן, דגם כשמביא הלכה מסויימת, הי’ מפני שמוכרח הוא בפשט”מ. ועוד זאת: פרטי ההלכה כפי שהם ע”ד הפשט אין הכרח שיתאימו לכפי שהם בחלק ההלכה שבתורה.

ועד”ז באיסור תחומין, שאיסורו מבואר בפשט”מ, כפרש”י עה”פ³⁷, „אל יצא איש ממקומו – אלו אלפיים אמה של תחום שבת כו”³⁸:

עם היות דמוכחו של „(אל יצא איש מ)מקומו” הוא (לא רק מקומו הפרטי של האיש, אלא) עירו³⁹, בכ”ז צ”ל

(37) בשלח טז, כט.

(38) אף שמסיים „ולא במפורש שאין תחומין אלא מדברי סופרים ועיקרו של מקרא על לוקטי המן נאמר” – הרי מזה פרש”י מביאו שם בפ”י הכתוב (והביאו בפשטות כאן ובפ’ תשא. ועוד) מובן שדין תחום שבת ישנו ע”פ פשט”מ*, ומ”ש „מדברי סופרים” היינו שאי”ז עיקר פשט”מ, וס”ל דגם „דברי סופרים” הם מן התורה ע”ד שיטת הרמב”ם כו’ – ראה בכ”ז לקו”ש ח”ו ע’ 208 הערה 32, 33.

(39) ראה טור (וכ”ה בשו”ע, ובשו”ע אדה”ז) ר”ס שצז: „כל אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח חוץ מד’ אמותיו או מהמקום ששבת בו כו”’, היינו „שאם שבת בעיר או בקרקף חשבינן כולה כד’ אמות (ראה רש”י עירובין מא, ב ד”ה

(* הכרחו של רש”י לפרש כן: אם כוונת הכתוב הי’ רק על לוקטי המן הו”ל לכתוב א) „אל תלקטו ביום השביעי” (ב) בל’ נוכח כשאר הפרטים שבכתוב. ומזה ששינה הכתוב מוכח שכוונתו להגיד דין כללי, ולא רק ללוקטי המן.

ישראל צ”ל רחוק יותר¹⁸?

(ה) למה פרט רש”י „משה ואהרן ובניו”, והול”ל בקיצור „והלויים” שמשמעותו כ” בני שבט לוי? ובפרט שפשט המקרא משמע שמ”ש לפני” „והלויים יחנו סביב למשכן העדות” קאי גם על משה ואהרן ובניו, שהרי גם הם בכלל מש”נ „סביב למשכן העדות וגו’ ושמרו הלויים את משמרת משכן העדות” (וכמפורש אח”כ¹⁹ „והלויים לפני המשכן וגו’ משה ואהרן ובניו שומרים משמרת המקדש וגו”’), אלא שלא נפרט עדיין מקומם במיוחד, ואח”כ פרט הכתוב שמשה ואהרן ובניו יהי’ מקומם (שבכלל הוא „סביב למשכן העדות”) „לפני המשכן קדמה לפני אוה”מ מזרחה;” וא”כ גם רש”י הול”ל „והלויים” (ותהי’ כוונתו למ”ש לפני” „והלויים יחנו וגו”’) והיו נכללים בזה גם „משה ואהרן ובניו” – ולמה מפרטם?

ב. הביאור בכ”ז:

מובן מכו”כ פסוקים בתורה²⁰ שפי’ תיבת „נגד” הוא: „נוכח” („בפני”, „לפני” וכיו”ב). מזה מובן גם כשכתוב „כנגד”, „מנגד” וכיו”ב, הפי’ הוא עד”ז, שהי”ז²⁰ אותה התיבה בתוספת אחת מאותיות השימוש כ, מ כו’. ואף שלפעמים מצינו משמעות אחרת להתיבה, כדלקמן – אין הכוונה שפי’

(18) ובפרט שבפשטות (ראה הערה הקודמת) היו רוצים להיות קרוב להמשכן.

(19) ג, לח.

(20) ראה (כמצויין בקונקורדנציה): ויצא לא, לב, שם, לו, ויגש מז, טו, בא י, י. תשא לד, י. בלק כה, ד (וראה פרש”י שם). וילך לא, יא.

* (20) ראה לקמן הערה 29.

התיבה משתנה, כ”א רק שנתוספה עוד משמעות בזה (נוסף על הפי’ „נוכח”²¹), מתאים להתוכן המדובר בקרא זה – היינו שה”נוכח” שבפסוק זה הוא באופן מיוחד. בסגנון אחר: „נוכח” – הוא מושג כללי, אפ”ל: רחוק, סביב או מצד א’ ועוד, ובכ”מ – משמעות הכתוב קובעת שבנדוד”ז הוא רק באופן אחד מהנ”ל.

וכמו בכתוב²² „עזר כנגדו”, ופרש”י: „זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם”, היינו שגם כאן פי’ „נגד” הוא „נוכח”²³, אלא שבנדוד”ז מובן מהכתוב²⁴ (ובפרט ע”י הוספת אות כ”ף) ש”נוכח” זה הוא באופן של „להלחם”. כן מ”ש²⁵ „נגד ההר” ופרש”י: „למזרחו, וכל מקום שאתה מוצא נגד פנים למזרח”, כוונתו שבאם המדובר הוא בצד מסוים, אז „הנגד” („הנוכח”) הלזה הוא מזרח²⁶ דוקא²⁷.

עפ”ז מובן בנוגע ל”מנגד” – שפירושו „מלפני”²⁸. אמנם לפעמים משמעות הכתוב ש”מלפני” הלזה הוא בריחוק, ואז יהי’ פירושו (נוסף על

(21) ולהעיר מפרש”י וישלח לג, יב. בלק כב, לב.

(22) בראשית ב, יח. שם, כ.

(23) וכן פי’ ברא”ם שם.

(24) „דאל”כ כנגדו למ”ל” – כן פי’ בגו”א שם.

(25) יתרו יט, ב.

(26) וכ”פ ברא”ם כאן וביתרו שם. ומתוך

עפ”ז קושיית הראב”ע ביתרו שם.

(27) ראה במפרשים הראיות.

(28) המ”ם ד, מלפני” – הוא המ”ם ד, מנגד”. וראה לקמן הערה 33.

הענין דנוכח בכלל, גמ²⁹ „מרחוק“ וכמו בהגר – שממ”ש „ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת“, מוכח שבפסוק זה פירושו „מרחוק“ (שאז מובן ההמשך – ביאור: וכמה רחוק? הרחק כמטחוי קשת). וא”כ פי’ הכתוב לאח”כ „ותשב מנגד“ ש„הוסיפה להתרחק“³⁰.

עד”ז מובן בנדוד”ד: פירוש תיבת „מנגד“ הוא „לפני“, כבכל המקומות. אמנם באם נפרשו באופן כללי הרי תיבה זו מיותרת כי תומ”י אומר „סביב לאוה”מ יחנו“, היינו – לפני אוה”מ³¹. לכן מוכרח לומר שה”מלפני” דכאן הוא (מודיע שזהו „מרחוק“.

עפ”ז מובן שצריך רש”י לפרש „מרחוק“ בפסוק דילן, אף שפי’ כן לפנ”ד בהגר, כי אין „מרחוק“ פי’ התייבה, אלא כ”א שבמקום שהוא

(29 בספר השרשים לרד”ק ערך „נגד“ ס”ל דנגד פי’ לפני ומנגד” ענינו מרחוק, ומפרש „אעשה לו עזר כנגדו כלומר שתהי’ לפניו ולעומתו תמיד לשרתו והכ”ף ככ”ף כהיום“. וכן משמע מגו”א (כאן ובפ’ יתרו) ד„מנגד“ ו„נגד“ אינם באותו הפירוש. וכ”ה במשכיל לדוד ס”פ האזינו.

אבל אין כן דעת רש”י כנ”ל בפנים. וכדמוכח גם מזה שהראב”ע בותרו שם מקשה על פרש”י שם „נגד“ מזה שכתוב כאן „מנגד“. ולהעיר גם מת”א ותרגום יונתן שעל הרוב פי’ תיבת „נגד“ (נסמנו בהערה 20) „קבל“ או „קביל“, הנה גם בתיבת מנגד פי’ עד”ז (כאן, ובפ’ וירא, תבוא, האזינו) „מקביל“ או „מלקביל“. וכדמוכח גם ממש”כ אדה”ז באגה”ת (ראה לקמן הערה 33).

(30 פרש”י שם.

(31 וראה באר מים חיים (על פרש”י) עה”פ,

ובדבק טוב.

מוכרח מהכתוב צ”ל שיש ב„מנגד“ זה – פרט נוסף זה³². ובכל מקום בפ”ע שיש פרט נוסף – רש”י מפרשו.

[ועד”ז מוכרח רש”י לפרשו במ”ש „כי מנגד תראה את הארץ וגו’“, כי ממשמעות הכתוב דשם מוכח שאין כוונת „מנגד“, „מלפני“ סתם, כי אין זה מתאים לסיום הכתוב „ושמה לא תבוא וגו’“ – לכן מוכרח לומר (ובמילא מוכרח רש”י לפרשו) שכוונתו „מרחוק“, ואז מובנת כוונת הכתוב: מרחוק תראה את הארץ אבל „ושמה (מקרוב) לא תבוא“³³.

(32 וי”ל שלכן אין רש”י מפרש כלום עה”פ „והיו חייך וגו’“ (ראה לעיל ס”א). כי שם אפ”ל הפי’ „מלפניך“ בקירוב, וכפרש”י „חייך תלואים לך – על הספק כו’“, היינו שחיינו תלואים לפניו בספק.

(33 ע”פ כהנ”ל סרה הקושי (הובאה בבית רבי ע’ פא) עמש”כ אדה”ז באגה”ת (פי”א) „ומ”ש וחטאתי נגדי תמיד אין המכוון להיות תמיד עצב נבזה ח”ו דהא כתיב בתרי’ תשמיעני ששון ושמחה וכו’ אלא נגדי דייקא כמו ואתה תתיצב מנגד מנגד סביב לאוה”מ יחנו ופרש”י מרחוק“, שהקשו דמהי הראי’ „מנגד“ ל„נגד“, והרי „מנגד“ הוא מרחוק, ו„נגד“ הוא קרוב (ראה לעיל הערה 29).

– כי כנ”ל „מנגד“ פי’ „נוכח“, ואפ”ל בקירוב (כבהערה הקודמת). או מרחוק, וכמו”כ הוא בפי’ „נגד“ – לפעמים פי’ קרוב (כמו ב„נגד ההר“) ולפעמים רחוק. וכוונת אדה”ז באגה”ת אינה שבכל מקום „נגד“ פי’ „רחוק“, כ”א רק ש„מנגד“ אפשר לפרשו רחוק, וע”ז מביא ראי’ שכמו ש„מנגד“ לפעמים פי’ רחוק כמו”כ מובן שגם „נגד“ לפעמים פי’ „רחוק“, דהרי הם אותה התיבה אלא שניתוספה מ”ם ולכן „וחטאתי נגדי תמיד“, אפ”ל פירושו „רחוק ממני“.

וההכרח שבנדוד”ד הפי’ רחוק מביא אדה”ז

א) שכוונת הכתוב בתיבת „מנגד“ היא שיהיו רחוקים יותר מהמרחק מצד חניית הלויים – כי שבט לוי היו חונים רק מג’ צדדי המשכן, וגם הי’ מועט באוכלסין ולא תפסו שטח גדול. ומחנה ישראל רחוק מיל מן המשכן הרי זה יותר מהמרחק שמצד מחנה לוי’.

ב) לא יהיו רחוקים יותר ממיל.

ומפרש רש”י שמקורו שהריחוק הי’ (רק) מיל הוא מזה שביהושע כתוב „אך רחוק יהי’ ביניכם וביניו כאלפים אמה“.

אבל לכאורה מאי ראי’ שבמדבר היו רחוקים מיל ממה שביהושע הי’ כן?

לכן ממשיך רש”י, שביהושע היו רחוקים מיל כדי „שיוכלו לבוא בשבת“, וטעם זה הרי בתקפו גם במדבר, ולכן מובן שגם במדבר היו רחוקים מיל.

ד. אמנם צלה”ב:

למה לא היו בני”י יכולים לבא להמשכן גם אם היו רחוקים יותר מאלפיים אמה, שהרי מחנה ישראל הי’ מכל ד’ הצדדים, כמבואר בפרשתנו, וא”כ נחשבת כולה כעיר אחת³⁵ וגם בפשטות הענין – ובעיר עצמה הרי אין האיסור דתחומין³⁶?

והביאור בזה:

ג. אמנם עדיין אין תיבת „מנגד“ בפסוק דילן מובנת כל צרכה: גם אם נאמר שפירושה „מרחוק“, מיותרת היא, דהרי גם זה פשוט שמחנה ישראל היתה רחוק מן המשכן, כיון שמפורש לפני”ז „והלויים יחנו סביב למשכן העדות“, וא”כ הרי אא”פ שבני”י יהיו קרובים להמשכן שהרי הלויים מפסיקים?

לכן מוכרח לומר שכוונת הכתוב היא שירחיקו הרבה, יותר ממה שהיו רחוקים בלא”ה (ע”י חניית הלויים).

והטעם ע”ז מובן בפשטות³⁴: מכיון שכתוב לפני”ז „ולא יהי’ קצף על עדת בני ישראל וגו’“ ופרש”י: „ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהי’ קצף וכו’“, לכן צוה הקב”ה שירחיקו מחנה ישראל מהמשכן הרבה, להרחיק יותר האפשריות שיכשלו זרים בכניסה וכו’.

– לכן פרש”י שהחירוק הי’ מיל, שבזה מדגיש ב’ ענינים:

ממ”ש בתרי’ „תשמיעני ששון ושמחה וכו’“, שמה מוכח שהחטא צ”ל בריחוק ממנו, ואחר שמוכרח שהתוכן כן הוא, מביא ראי’ שתיבת „נגד“ אפשר לפרשה כן „כמו כו’ מנגד סביב לאוה”מ יחנו ופרש”י מרחוק“.

ועפ”ז יומתק מ”ש אדה”ז „ופרש”י מרחוק“ – כי בראב”ע מפרש עד”ז, אלא שהוא פי’ „מנגד – רחוק“ (בלא מ”ם – ולפ”ז אין ראי’ מ„מנגד“ ל„נגד“), משא”כ רש”י שמפרש „מרחוק“ (במ”ם), שהמ”ם הזה הוא המ”ם של „מנגד“ – מובן ש„נגד“ פי’ „רחוק“.

(34 אבל מ”ם בלא היתור ד„מנגד“ לא הי’ מובן מעצמו שצריכים להרחיק הרבה, כי ישנה גם סברא להיפך (ראה לעיל הערה 17, 18).

(35 ראה עירובין נה, ב.

(36 ראה במשכיל לדוד ופנים יפות עה”פ שהקשו עד”ז מעירובין (שם) עיי”ש.